

Näkökulmia yhteisopettajuuteen

25.11.2017 Jyväskylä, KEOS 2017

Olli-Pekka Malinen (KT), tutkija, kouluttaja, varatoiminnanjohtaja
Niilo Mäki Instituutti

Koulutusmateriaalia tekemässä:

Olli-Pekka Malinen, KT
Tutkija ja
projektipäällikkö NMI*

lines Palmu, KM
Väitöstutkija,
erityisluokanopettaja,
opinto-ohjaaja, NMI*

Juha Kontinen, KM
Erityisluokanopettaja
Muurame**

Olli-Pekka

- Erityisluokanopettaja vm. 2007,
kasvatustieteiden tohtori vm. 2013
- Väitöskirjan aiheena kiinalaisopettajien
inklusiiviseen opetukseen liittyvä asenteet ja
minäpystyvyys
- 2013– tutkijana Niilo Mäki Instituutissa
- 2016– NMI:n varatoiminnanjohtana

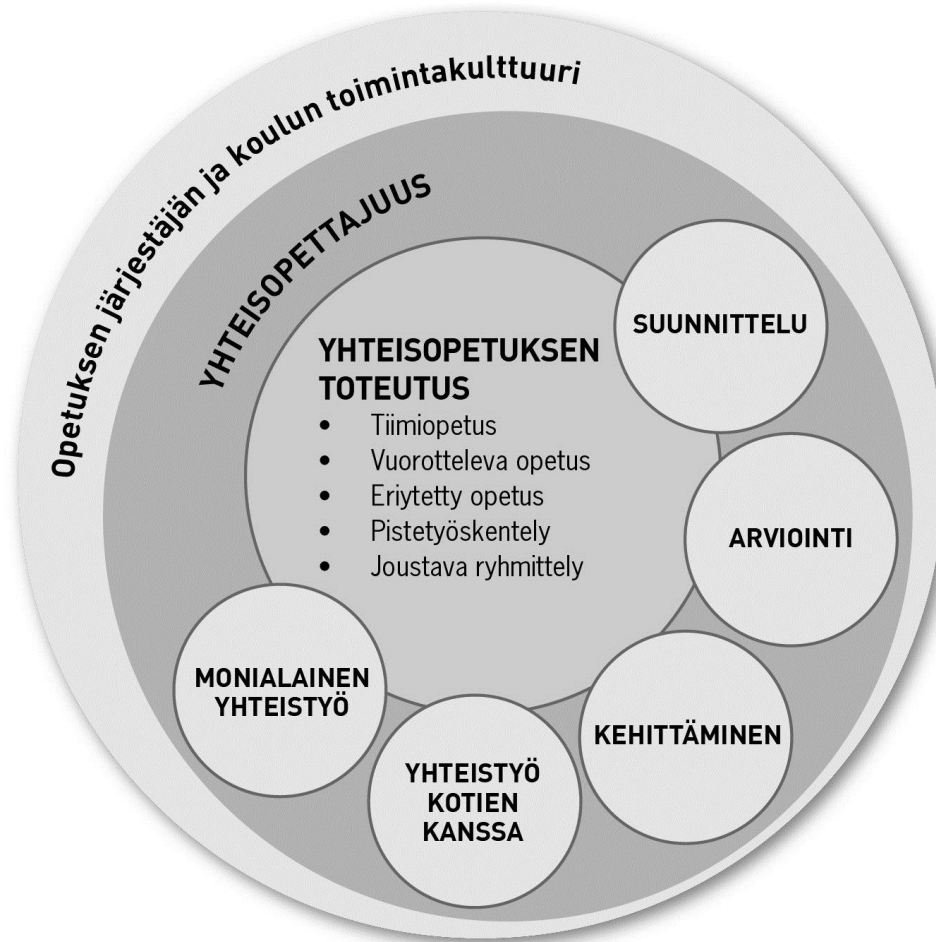

Kuvan lähde: <http://kauppa.nmi.fi/product/891/kummi-16-tavoitteena-yhteisopettajuus---najokulmia-ja-toimintamalleja-onnistuneeseen-yhdessa-opettamiseen>

Mitä on yhteisopettajuus?

Yhteisopettajuus käsitteenä

Yhteisopetuksen päätyypit

1) Avustava ja täydentävä opettaminen (Complementary teaching)

- Toinen opettaja johtaa opetusta ja toinen tukee ja avustaa
- Sisällön opettaminen voidaan jakaa osiin tunnin sisällä
- Esimerkki: Toinen luennoi samalla kuin toinen kirjoittaa avainilmaisuja taululle

2) Rinnakkain opettaminen (Parallel teaching)

- Luokan oppilaat on jaettu kahteen ryhmään (ryhmien muodostamiseen on monia vaihtoehtoja)
- Kumpikin opettaja vastaa yhden ryhmän opettamisesta (joko samassa tai eri tilassa)
- Samat tai eri sisällöt
- Esimerkki: Neljän hengen ryhmä erillään muista luokan takaosassa erityisopettajan kanssa

3) Tiimiopettaminen (Team teaching)

- Yhteinen suunnittelu -> yhteinen tieto opetuksen sisällöistä
- Opettajilla mahdollisuus vaihtaa rooleja joustavasti kesken tunnin
- Yhteinen vastuu oppilaista korostuu
- Esimerkki: Leikarin malli (esittelyssä myöhemmin tänään)

Millä tavoin yhteisopetusta
voi käytännössä harjoittaa?

Yhteisopetuksen työtapoja

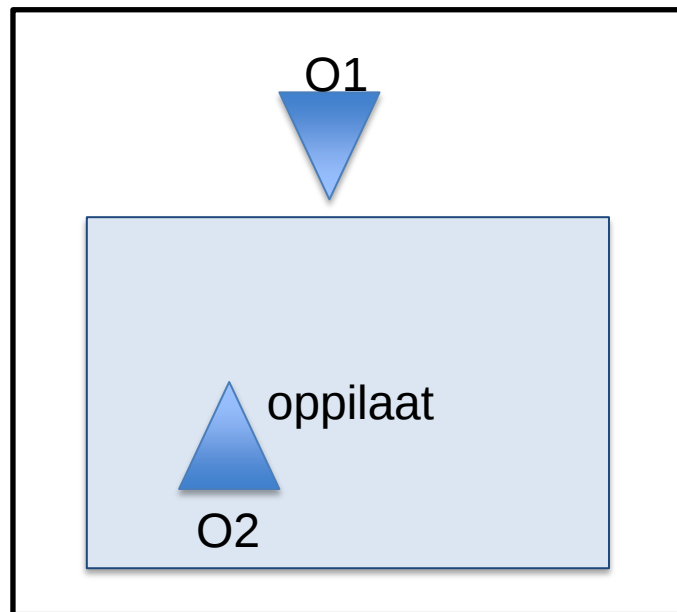
Työtap	Päättyppi
Vuorotteleva opetus	Täydentävä opetus
Kaksi heterogeenistä ryhmää	Rinnakkain opettaminen
Kaksi homogeenistä ryhmää	
Pistetyöskentely	
Eriyttävä / vaihtoehtoinen opettaminen	
Joustava ryhmittely	Tiimiopeettajuus
Tiimiopeettaminen	

Muokattu lähteistä: Anttinen, R., Beirad, M., Hautamäki, J., Hiltavuori, T., & Ihuneberg, H. (2011). Samanaikaisopetus on mahdollisuus. *Tutkimus Helsingin pilottikoulujen uudistuvasta opetuksesta. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A*, 1, 2011.

Solis, M., Vaughn, S., Swanson, E., & McCulley, L. (2012). Collaborative models of instruction: The empirical foundations of inclusion and co-teaching. *Psychology in the Schools*, 49(5), 498-510.

Avustava ja täydentävä opetus

Yksi opettaja vetovastuussa koko luokan opetuksesta, toinen tarkkailee ja avustaa.

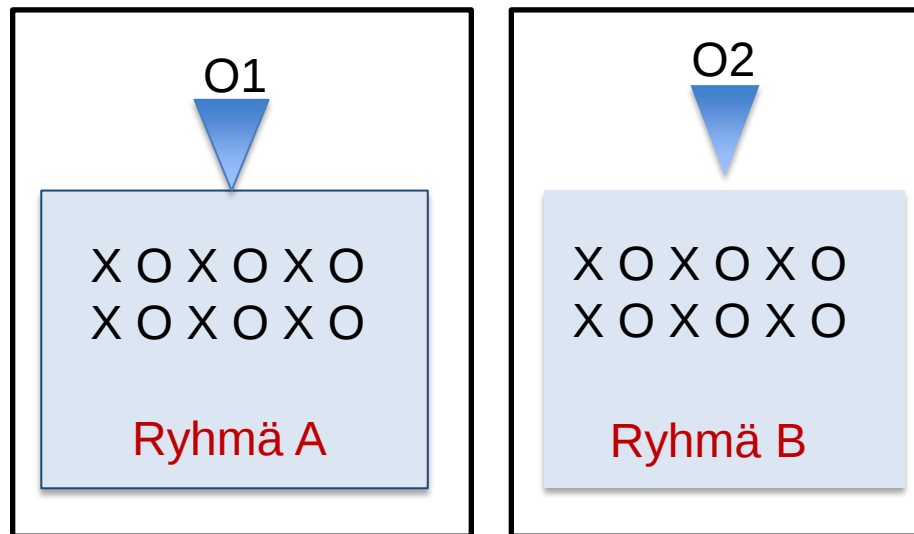

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Rinnakkain opettaminen:

Kaksi heterogeenistä ryhmää

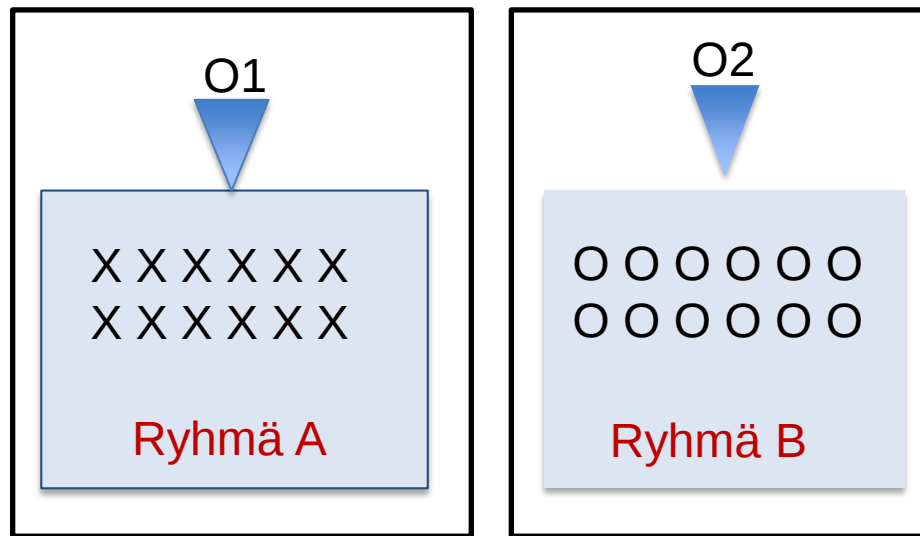
Luokka puolitetaan kahteen heterogeeniseen ryhmään. Kumpikin opettaja opettaa saman oppisisällön omalle ryhmälleen.

O1 = Opettaja 1 ja O2 = Opettaja 2

Rinnakkain opettaminen: Kaksi homogeenistä ryhmää

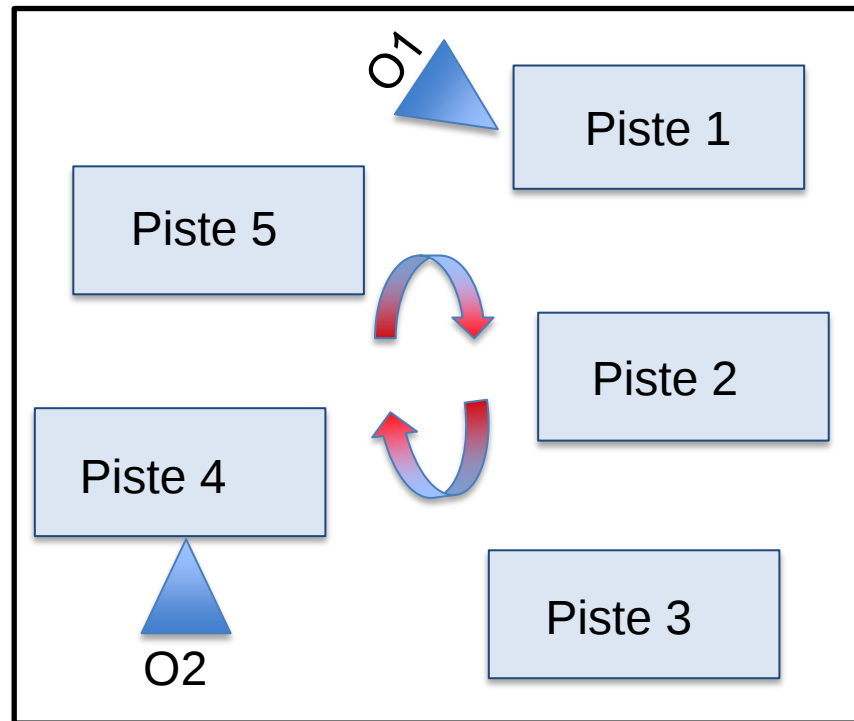
Luokka jaetaan kahteen ryhmään oppilaiden osaamisen perusteella. Käytetään esim. silloin, kun osa tarvitsee asian perusteiden kertausta ja osa on valmis aiheen laajentamiseen.

O1 = Opettaja 1 ja O2 = Opettaja 2

Rinnakkain opettaminen: Pistetyöskentely

Opetettava sisältö jaetaan opettajien kesken.
Oppilaat kiertävät pienryhmissä toimintapisteitä.

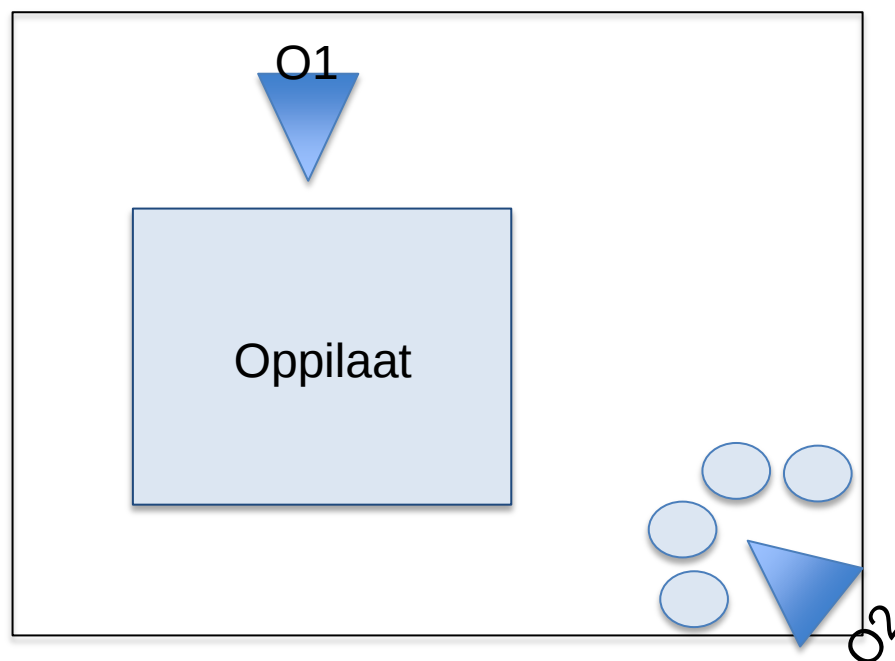
O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Rinnakkain opettaminen:

Eriytyvä / vaihtoehtoinen opettaminen

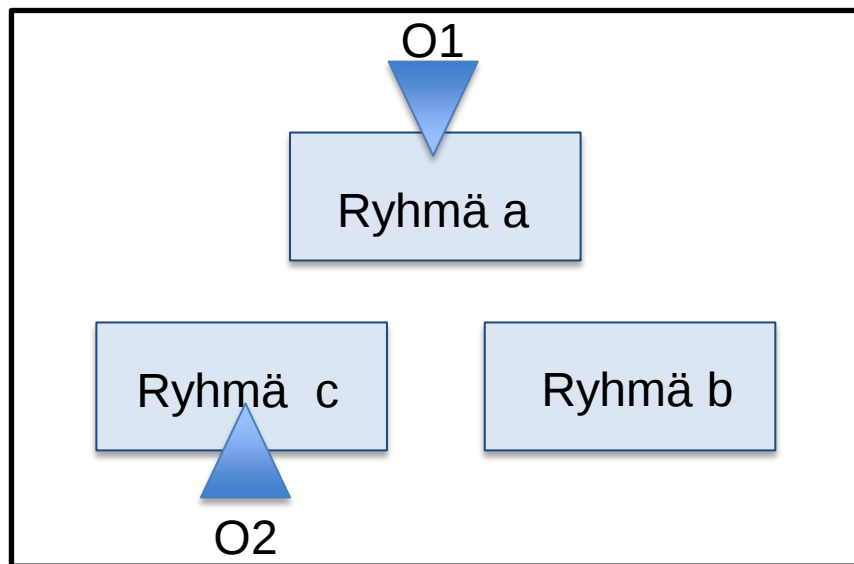
Toinen opettaa suurinta osaa luokasta. Toinen opettaa pientä ryhmää, jonka oppilaat tarvitsevat kertausta ja/tai yksilöllisempää opetusta. Pienryhmä voi tarvittaessa siirtyä hiljaisempaan tilaan.

Rinnakkain opettaminen:

Joustava ryhmittely

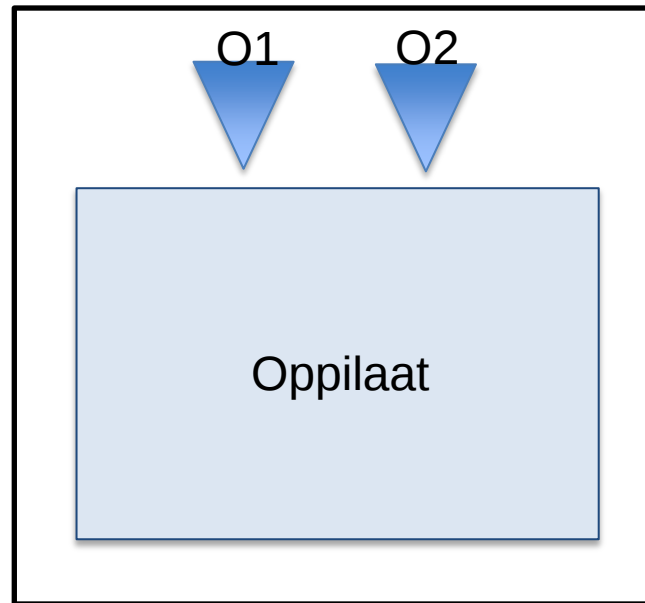
Oppilaita ryhmitellään opettajien kesken, yksi ryhmä voi työskennellä itsenäisesti. Ryhmäjakoja vaihdellaan. Opetus voi tapahtua samassa / eri tilassa.

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Tiimiopettaminen

Opettajat opettavat yhdessä koko luokkaa vaihtaen joustavasti ja luontevasti vetovastuuta.

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Miten hyödyntää kahden opettajan työpanos?

Jos toinen tekee tätä...	Toinen voi tehdä tätä...
Luennoi.	Mallintaa muistiinpanojen tekemistä liituttai älytaululla.
Oppilaiden poissaolojen kirjaaminen.	Kotiläksyjen kerääminen tai kertaus.
Papereiden jakaminen	Ohjeiden kertaaminen; Ensimmäisen tehtävän mallintaminen.
Antaa sanallisia ohjeita.	Kirjoittaa ohjeet taululle; Selittää tai toistaa ohjeiden hankalimmat asiat.
Tarkistaa ison ryhmän kanssa asian ymmärtämisen.	Tarkistaa pienen ryhmän kanssa asian ymmärtämisen.
Kiertelee luokassa ja tarjoaa tarvittaessa yksilöllistä tukea/ohjausta.	Opettaa koko luokkaa.
Valmistautuu puolikkaan luokan kanssa keskustelu/väittelytehtävään.	Valmistautuu luokan toisen puolikkaan keskustelu/väittelytehtävään.
Opettaa koko luokkaa.	Kiertelee luokassa ja ehkäisee fyysisellä läsnäolollaan työrauhaongelmia.

Jos toinen tekee tätä...	Toinen voi tehdä tätä...
Tekee oppitunnin viime hetken valmisteluja esim. ottaa kopioita.	Tarkastaa kotitehtävä. Opettaa oppilaille opiskelutekniikoita.
Kertaa jo opittua pienen ryhmän kanssa.	Valvoo, kun iso ryhmä tekee harjoitustehtäviä.
Valvoo hiljaista lukemista.	Lukee hiljaa ääneen pienelle ryhmälle, kyselee tekstistä ennakoivia kysymyksiä.
Lukee koekysymykset ääneen ryhmälle oppilaita.	Valvoo muiden oppilaiden hiljaista kokeen tekemistä.
Suunnittelee oppitunnin suuret linjat (tavoitteet, sisällöt jne.)	Suunnittelee, oppitunnin aktiviteettien soveltamisen tukea tarvitseville oppilaille sopiviksi.
Ohjaa työskentelyä toimintapisteissä.	Ohjaa työskentelyä toimintapisteissä.
Selittää uuden käsitteen	Esittää tai mallintaa uuden käsitteen, kysyy tarkentavia kysymyksiä.
Mukauttaa tunnin sisältöä hitaammille oppijoille sopivaksi.	Mukauttaa tunnin sisältöä nopeille oppijoille sopivaksi.

Millaisia ovat opettajien kokemukset yhteisopettajuudesta?

Kokemuksia maailmalta

- Yleisesti positiivisia kokemuksia¹
- Etuja: parempi ohjeistus, lisääntynyt into opettamiseen, enemmän mahdollisuuksia yleistää oppilaiden oppimia taitoja yleisopetuksen ryhmässä²
- Haasteita: raha, riittävän suunnitteluajan puute, yhteistyön puute, persoonat eivät kohtaa, koettu lisääntynyt työtaakka^{3, 4}

Lähteet:

¹Weiss & Brigham (2000).

²Scruggs, Mastropieri, & McDuffie (2007).

³Murray (2004).

⁴ Weiss & Lloyd (2003).

TAULUKKO 4. Yläteemat ja alateemat.*

YLÄTEEMAT				
Opetuksen uudistaminen		Yhteisopetuksen edellytykset ja haasteet	Jaettu asiantuntijuus	Vertaistuki
ALATEEMAT	Yksinopettamisesta yhdessä opettamiseen	Yhteinen suunnittelu	Asiantuntijuuden jakaminen	Toinen auttaa jakamaan
	Rohkeus kokeilla uusia ideoita	Yhteisen työn arviointi	Oppilastuntemus	Työn mielekkäys
	Uudet opetusmenetelmät	Työpariin liittyvät odotukset	Oppilaiden oppiminen	
	Tasapuolinen vastuunjako	Yhteensopivat henkilökiellat ja jaetut periaatteet	Itsetuntemus	
	Työrauhan edistäminen	Yhteinen työtapu		
	Jatkosuunnitelmat	Haasteet		

Lähde: Takala, T., & Vartiainen, L. (2014). Yhdessä opettaen ja oppien: mitä opettajat kokivat oppineensa yhteisopetuksen aikana? (Pro gradu). Jyväskylän yliopisto. Ladattu 15.3.2015 osoitteesta

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/43644/URN:NBN:fi:jyu-201406061953.pdf?sequence=1>

Millaisia yhteisopetusmalleja suomalaiskouluissa toteutetaan?

ARVIOINTI-, OPETUS- JA KUNTOUTUSMATERIAALEJA

KUMMI 16

Tavoitteena yhteisopettajuus

– näkökulmia ja toimintamalleja onnistuneeseen yhdessä opettamiseen

Niilo Mäki
INSTITUUTTI

Toim. Olli-Pekka Mäkelä
& Jari-Pekka

KOONTI ERILAISISTA YHTEISOPETTAJUUSMALLEISTA

Malli	Koulun luokka-asteet	Mallia toteuttava henkilökunta	Mallin opetusryhmät
Poikkilaakson koulu	YOL 1–6	Koulun koko opetushenkilökunta	Kaikki opetusryhmät
Repokankaan koulu (O-P)	ESI YOL 1–6 ETL 1–9	Koulun koko opetushenkilökunta	Kaikki opetusryhmät
Jäkärälän koulu (O-P)	YOL 1–6	4 luokanopettajaa erityisopettaja koulunkäynnin ohjaaja	Neljä yhdistettyä 1–2 yhdysluokkaa
Leikari (Juha)	ESI YOL 1–2 ETL 1–2	1–2 luokkien ELO, kaksi luokanopettajaa Koulunkäynninohjaaja	Yhdistetty YOL1 ja pienluokka Yhdistetty YOL2 ja pienluokka
Pirtin koulu/ Luotsi	YOL 1–6	Kaksi luokanopettajaa, koulunkäynninavustaja	Yhdistetty pienluokka ja yleisopetuksen luokka
Keski-Palokka (Juha)	YOL 1-6	Koulun koko opetushenkilökunta	Kaikki opetusryhmät
Joustava alkuopetus	ESI YOL 1–2 ETL 1–2	Lastentarhanopettaja Luokanopettaja	Esiopetusluokka ja yleisopetuksen 1. luokka
Yksisarjaisen koulun malli	3/4	Erityisopettaja ja luokanopettaja(t)	Luokka, jossa paljon tuen tarvetta
Kilpisen koulu (O-P)	YOL 1–9	Koulun koko opetushenkilökunta	7–9 yleisopetuksen luokat
Kuoppakankaan koulu (O-P)	YOL 1–9	Erityisluokanopettaja ja aineenopettajat	7–9 YOL, joiden ryhmänohjaaja on erityisluokanopettaja

Miten koulun johto voi tukea yhteisopettajuutta?

Koulun johdon tuki yhteisopettajuudelle

- Ennen yhteisopetuksen aloittamista rehtori voi esim.
 - Muodostaa yhteiseen opettamiseen liittyvän vision ja viestiä siitä opetustoimen johdolle, työntekijöille ja vanhemmille.
 - Tutustua muiden koulujen yhteisopetusmalleihin
 - Muokata koulun tiloja yhteisopetusta tukevaksi
- Yhteisopetuksen aikana rehtori voi esim.
 - Muokata henkilökunnan työjärjestystä yhteisen suunnittelun mahdollistavaksi
 - Sijoittaa yhdessä opettavien opettajien luokat fyysisesti toistensa lähelle
 - Asettaa lukuvuosisuunnitelmaan konkreettisia yhteisopetusta koskevia tavoitteita, joiden toteutumista myös arvioidaan
 - Selvittää uusia työntekijöitä rekrytoidessa, miten he suhtautuvat yhdessä opettamiseen

Miten rakentaa toimiva yhteisopetustiimi?

Team-reflection: the missing link in co-teaching teams

D. Fluijt^a, C. Bakker^b and E. Struyf^c

- 17 yksittäisen tutkimuksen kokooma-artikkeli
 - Yhteisopetustiimien esille nostamat haasteet liittyivät useammin henkilösuhteisiin kuin yhteisopetuksen tekniseen toteutukseen
 - Yhteisopetusta ei tuli nähdä teknisenä opetuksen toteutustapana vaan ennen kaikkea vahvasti arvojen ohjaamana toimintana
 - Yhteinen hyvään oppimiseen ja opettamiseen liittyvien käsitysten reflektointi on olennaista, kun yhteisopettajat haluavat ymmärtää ja muuttaa käytänteitään

Mietittävää yhteisopetusta suunnitteleville opettajille

Aikaa suunnittelulle	• Paljonko tarvitsemme aikaa? • Mistä löydämme tarvittavan ajan? • Miten käytämme yhteisen suunnitteluajan? • Miten voimme tallentaa suunnitelmamme helpottaaksemme työtämme?
Opetus	• Mitä oppisisältöjä otamme mukaan? • Kuka suunnittelee ja minkä sisällön? • Kuinka jaamme opetusvastuun? • Kuka muokkaa opetuksen sisältöä, opetuksen ja arvioinnin tuetuille oppilaille? • Mitkä ovat vahvuutemme opetuksen ja arvioinnin suhteen? • Kuinka sisältö esitellään? Opettaako toinen vai vuorotellaanko? • Kuinka jaamme osaamisemme? Kuinka voimme tukea toista osaamisen kehittämisessä? • Vuorottelemmeko vastuualueita? • Miten arvioimme opetuksen tehokkuuden?
Oppilaiden käytös	• Jos me molemmat voisimme määrittää luokalle kolme luokan toimintaohjetta, mitkä ne olisivat? • Kuka määrittelee kurinpitotoimet? • Kuka toteuttaa kurinpidolliset toimet ja seuraamukset? • Kuinka olemme johdonmukaisia käyttäytymiseen puuttamisessa? • Kuinka me puutemme käyttäytymiseen ennakoivasti?

Yhteisopettajien tarkistuslista

Vastaamalla väittämiin yhdessä opettajat voivat arvioida yhteisopettajuutensa eri osa-alueita ja niiden toimivuutta. Tarkistuslistan päätarkoituksena on toimia yhteistä työtä arvioivan keskustelun pohjana. Kehittämiskohteita voi tuki löytyä myös tämän tarkistuslistan väittämien ulkopuolelta. Listan vastauksista on mahdollista laskea yhteispisteet mutta ei ole olemassa mitään tarkkaa pisterajaa toimivalle yhteisopettajuudelle.

Yhteistyössämme...

1=Harvoin 2=Joskus 3=Usein

1.	Päätämme, mitä yhteisopetuksen mallia käytämme sen perusteella, miten ne hyödyttävät oppilaita ja hyödyntävät opettajia.	1	2	3
2.	Jaamme ideoita, tietoa ja materiaaleja.	1	2	3
3.	Tunnistamme toistemme voimavarat ja kyvyt.	1	2	3
4.	Opetamme eri oppilasryhmiä samaan aikaan.	1	2	3
5.	Tiedämme, mitä yhteisopettajakollegani tekee vaikka hän ei olisi samassa tilassa.	1	2	3
6.	Jaamme yhdessä vastuun siitä mitä opetetaan.	1	2	3
7.	Olemme samaa mieltä opitun oppimistavoitteista.	1	2	3
8.	Jaamme yhdessä vastuun siitä, miten opetetaan.	1	2	3
9.	Päätämme yhdessä, kuinka roolimme ja vastuumme vaihtelevat opitun aikana.	1	2	3
10.	Olemme joustavia ja teemme muutoksia tarpeen mukaan myös opitun aikana.	1	2	3
11.	Tunnistamme oppilaiden vahvuudet ja tuen tarpeet.	1	2	3
12.	Jaamme vastuun opetuksen eriyttämisestä.	1	2	3
13.	Otamme mukaan muita asiantuntijoita aina, kun heidän osaamistaan tai kokemustaan tarvitaan.	1	2	3
14.	Jaamme vastuun oppilaiden arvioinnista.	1	2	3
15.	Voimme osoittaa, että oppilaat oppivat kun opetamme yhdessä.	1	2	3
16.	Olemme samaa mieltä kurinpitotoimenpiteistä ja toteutamme ne johdonmukaisesti.	1	2	3
17.	Annamme toisillemme palautetta siitä, mitä luokassa tapahtuu.	1	2	3
18.	Kehitämme opetustamme sen perusteella, mitä luokassa tapahtuu.	1	2	3
19.	Keskustelemme huolenaiheistamme vapaasti.	1	2	3
20.	Meillä on yhdessä suunniteltu toimintatapa siihen, miten selvitämme haastavat tilanteet ja erimielisyydet.	1	2	3
21.	Arvostamme yhteisopetuksen prosessia, lopputulosta ja onnistumisia. Pyrimme oppimaan epäonnistumisista.	1	2	3
22.	Meillä on hauskaa keskenämme ja oppilaiden kanssa, kun opetamme yhdessä.	1	2	3
23.	Meillä on säännölliset tapaamisajat työstä keskustelemiseen.	1	2	3
24.	Käytämme tapaamisajamme tuottavasti.	1	2	3
25.	Opetamme yhdessä luontevasti jopa ilman yhteistä suunnitteluaikaa.	1	2	3
26.	Selitämme samanaikaisopetuksen edut oppilaille ja heidän perheilleen.	1	2	3
27.	Mallinamme yhteistyötä ja tiimityöskentelyä oppilaillemme.	1	2	3
28.	Oppilaat pitävät meitä tasavertaisina opettajinaan.	1	2	3
29.	Osallistamme oppilaita ohjaamaan ja tukemaan toisiaan.	1	2	3
30.	Luotamme, että molemmat kantavat vastuunsa.	1	2	3
31.	Hankimme jatkokoulutusta parantaaksemme yhteisopettajuuttamme.	1	2	3
32.	Toimimme mentoreina muille, jotka haluavat opettaa yhdessä.	1	2	3
33.	Käytämme monia eri yhteisopetuksen mutoja.	1	2	3
34.	Kerromme tarpeemme esimiehillemme.	1	2	3
35.	Kunnioitamme ja arvostamme kollegamme työnästä.	1	2	3

Yhteispisteet:

Muokattu Villa, Thousand & Nevin (2004) ja Conderman, Bresnahan & Pedersen (2009) pohjalta.

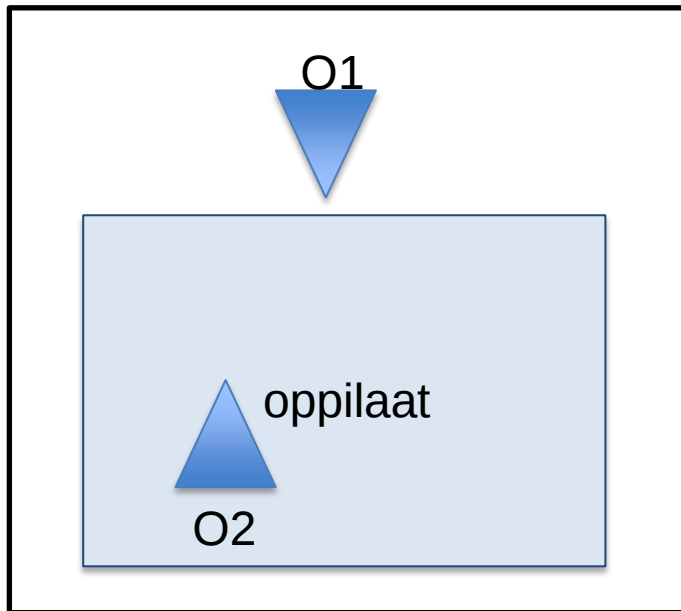
Miten nopeuttaa yhteisen opetuksen suunnittelua?

Yhteisopetuksen Pelikirja

- Pelikirjan kuviot kuvaavat erilaisia oppituntien aikana usein toistuvia opetusjärjestelyjä
- Pelikirja-ajatuksen edut:
 - Kun molemmat opettajat hallitsevat peruskuviot, yhteinen suunnittelu nopeutuu ja aikaa tarvitaan vähemmän
 - Kun oppilaat tuntevat kuvioiden työskentelyrutiinit, tunnin organisointi sujuu jouhevammin
 - Tunti suunnitellaan alusta alkaen hyödyntämään kahta opettajaa
(sen sijaan, että valmiiseen suunnitelmaan yritettäisiin lisätä toisen opettajan työpanos)

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 1

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

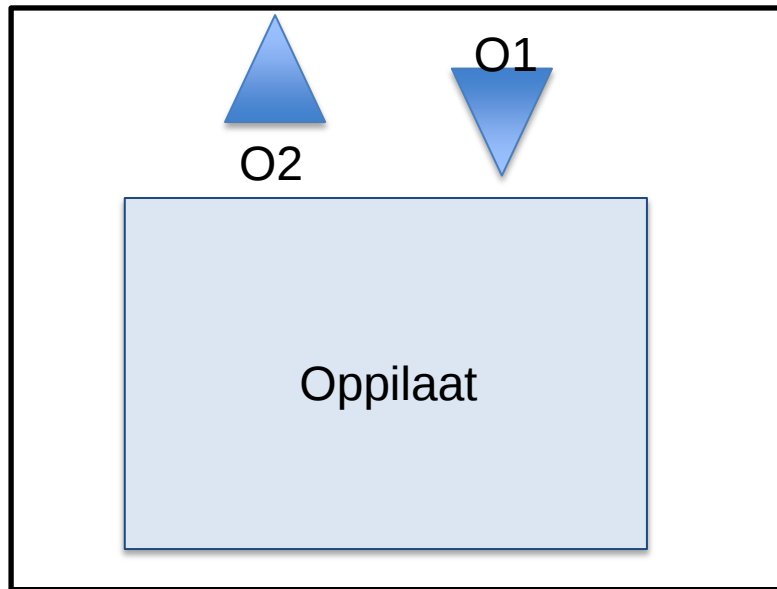

Keskustelutehtävä

- Tutkikaa pelikirjan kuvioita 2-3 hengen ryhmissä
- Miettikää, mitä Pelikirjan kuviossa tapahtuu ja miksi se voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille
- Aikaa tehtävälle: X min

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 2

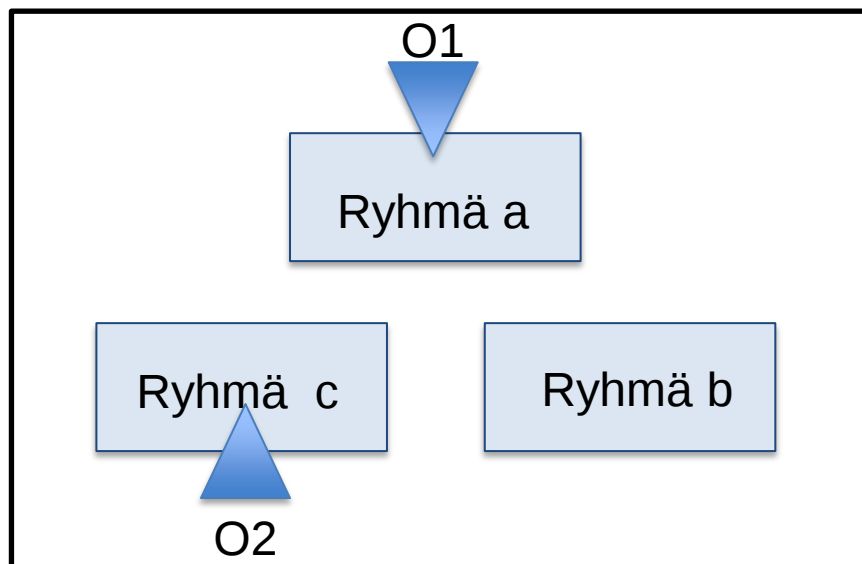
O1 = opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 3

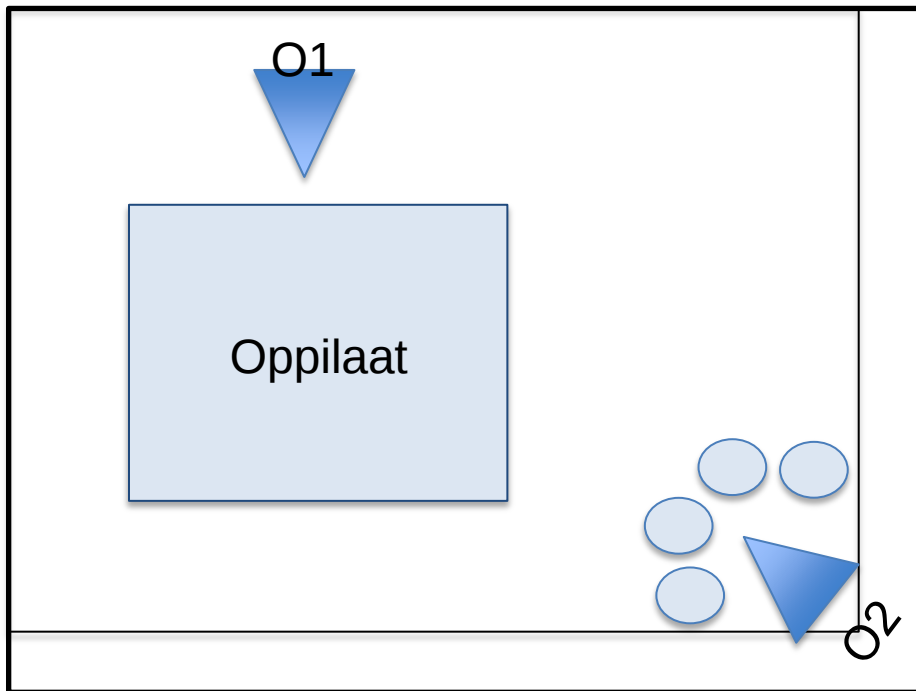
O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 4

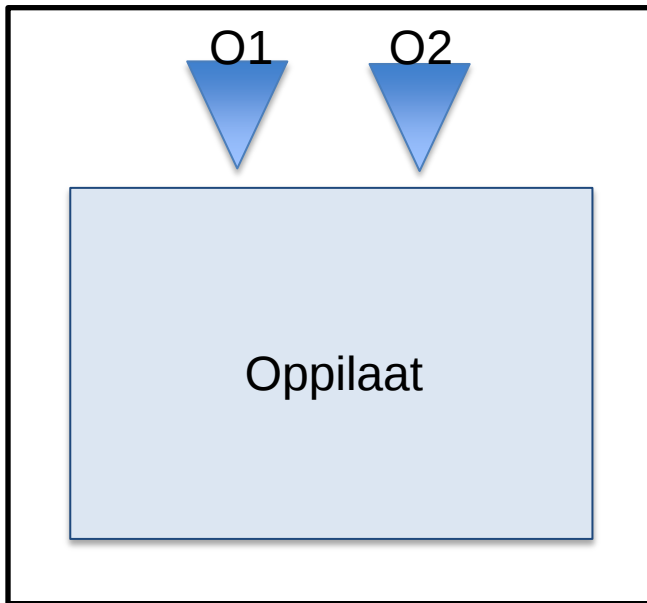

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla
hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 5

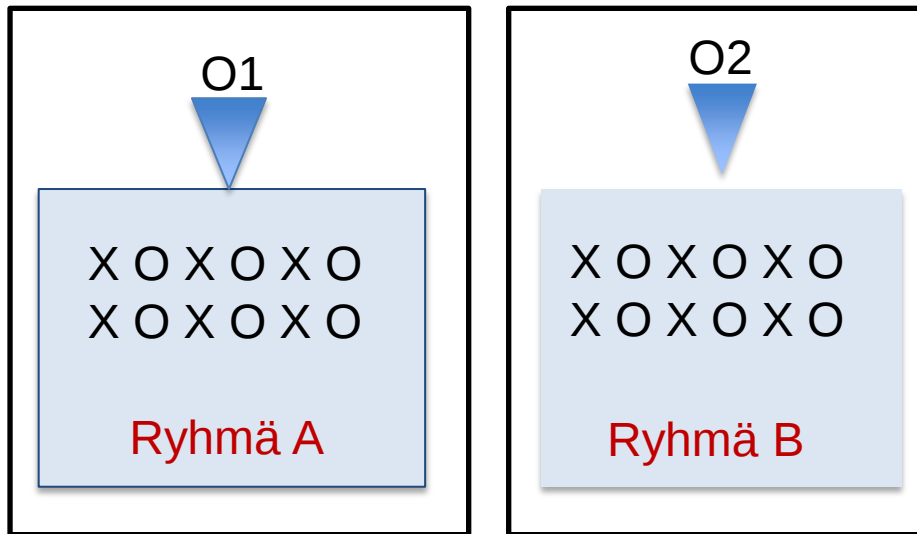

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 6

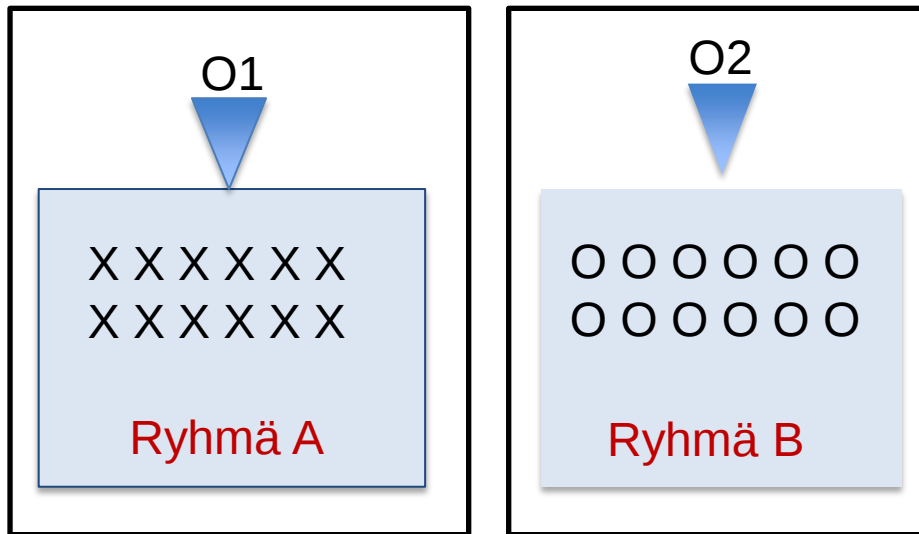
O1 = Opettaja 1 ja O2 = Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 7

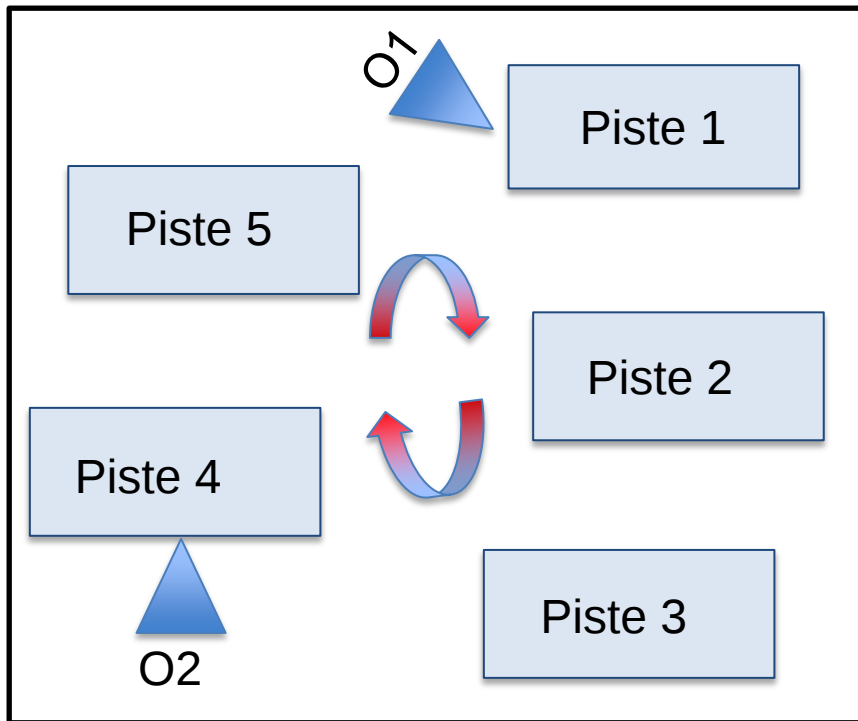

O1 = Opettaja 1 ja O2 = Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Yhteisopetuksen Pelikirja: kuvio 8

O1 = Opettaja 1 ja O2= Opettaja 2

Mitä kuviossa tapahtuu?

Miksi tämä kuvio voisi olla
hyödyllinen oppilaille ja opettajille?

Kiitos!

olli-pekka.malinen@nmi.fi

